

**ትኩራት ሐሳባት የመንጭዉ ዕብዮት ንኸሳልጡ፡ እንቱራት ዝበቐለ ይግልብጡ
ገብረ ገብረማሪያም (ዶር.)**

ስዩም ዑ/ሚካኤል መን ኢዩ ንዝብል ሕቶ ብትኸክልን ብምልኣትን ንምምላስ መጻሓፍቲ ምጽሓፍ ዘድልዮ ምዃኑ ብዙሓት ዝሰማምዕሉ ጉዳይ ኢዩ እለ ይኣምን። እቱይ ምንታይሲ፡ ስዩም ንቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ዝገበሮ ኣበርኸቶ፡ ብሂወቱ ከሎ ይኹን፡ ምስሓለፊ'ውን ብመንፈሱን ብውርሽኡን፡ ብዙሕ ስለዝኾነ ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ኣገደስትን ብዙሓት ፍሉይት ኣጋጣሚታት (critical junctures) ዝሓዘ ስለዝኾነ'ውን ኢዩ። እዝጊ እንተፈቐድዎ'ውን እቶም መጻሕፍቲ ክጻሓፉ ምዃኖም ኣይጠራጠርን። ነዚ ንሕጂ ንጎድኒ ገደፈ፡ ብዛዕባ ኑብሰሐር ስዩም ንህዝቢ ኤርትራ ዝገደፎ ኣገዳሲ ውርሻ ገለ ክብል ይፈቱ። ስዩም ባዓል ዝዚፍ ገምርን ኣብ ጸልማት ብርሃን ክርኢ ዝኸኣለ ምሉእነት (integrity) ዝነበሮ ተባዕ (courageous) መራሒ ኢዩ ነይሩ።

ኑብሰሐር ስዩም፡ ካብ ተመኹሮ፣ ብምንባብ፣ ንኸለኦት ጽን እልካ ብምስማዕን ባዕሉ-ንባዕሉ ብምምሃርን (self-taught)፡ ብቐጻሊ ከማሃር ዝኸኣለ ብሉጽ ተቃላሳይ ኤርትራዊ ኢዮውን ነይሩ። እዚ ልሉይ ባህሪ ካላ፡ ሓፈሻዊ ዓቕሙ፣ ናይ ምፍጻም ክእለቱን ስፍሐት ኣዙሪት ሓፈሻዊ ፍልጠቱን ኣዝዩ ከምዝዓቢ ካብዝገበሩ ረጅሙታት እቲ ቀንዲ ምንባዕ ይንገረሉ። እዞም ዓቕምታት እዚኦታም፡ ንጉዳይት ኣብ ናይካለኦት ቦታ (from the other side's perspective) ኮይኑ ንኸጥምቶም ስለዘኸኣልዎ፡ ንጽብትን ንናይ ታሪኽ ሕቕታትን ብምስዓር፡ ናይ ሓድነት ሓሳብ ኣብ ኣእምሮኡ ኣጥኒሱ፡ ስዲህኤ ብዝብል ስም ከምዝውለድ እምነ-ኩርናዕ ዘቐመጠ፡ ኣርሒቕ ዝጥምት ኤርትራ ካብ ዘፍረዮቶም ተባዓት ተቐላሰቲ ሓደ ኢዩ ነይሩ። ስለዝኾነ፡ ስዲህኤ ውላድ-ኣእምሮ ኑብሰሐር ስዩም ኮይኑ፡ ንህዝቢ ኤርትራ ዝሓደጎ ውርሻ- ውርሻ ሓድነት፣ ፍቅሪ፣ ስነት፣ ፍትሒ፣ ሓቂ፣ ወ.ዘ.ተ. ኢዩ እንተተባህለ ካብ ሓቂ ዝራሓቕ ኣይኾነን። ከምቲ ኣብዝተፈለለዩ ኣጋጣሚታት ክግለጽ ዝጸንሐ፡ ስዲህኤ ናይ ዘተፋላለዩ ድሕረ-ባይታት ዝነበርም ሓይልታት ውህደት ኢዩ። ብኸምዚ ዝስዕብ ክግለጽውን ይካኣል፡-

ስዲህኤ እተሰገደ ኣተሓሳስባ ኢዩ። ብብቱን/ብንጽል ከረእ ከሎ ካኣ ሓቂ፣ ፍትሒ፣ ሰላም፣ ቅሳነት፣ ፍቕሪ፣ ሕድሕዳዊ ክብራ፣ ስነትን ሓድነትን ንዝብላ ኣምራት ይወክል። ስዲህኤ ዝልበሰ ስነ-ኣእምራኣዊ መንፈስ እምበር ዝጭበጥን ዝድህሰስን ባእታ ኣይኮነን። እቲ ዓንደ-ሕቕን ቐንዲ መለለዩ ሕላገት ስዲህኤ፡ እቲ ብናይ ክልተ ድሕረ-ባይታ ዝነበርም ሓይልታት (ሀ.ግ.ን ተ.ሓ.ኤ.ን) ብዝተገበረ ሓድነታዊ ኪዳን ዝተፈጠረ ናይ ሓድነት፣ ሰላም፣ ስነት፣ ብኑህ መጻኢን ተስፋን መንፈስ ኢዩ። መስርሕ ሓድነት ጉዕዞ እምበር ናይ ሓደ ጊዜ ወይ ናይ ሓደ ህምት ፍጻሜ ስለዘይኮነ፡ መስርሕ ሓድነት ብቶም ነዚ መንፈስ እዚ ዝልበሱ ባእታት ብቐጻሊ ክኹሰኩሰን ሕድህዳዊ ምትእምማን ከምዝገበን ይግባእ። ስዲህኤ ዓኹኹን ደልዲሉን፡ ናይ ዝሓለፈ ብስንኪ ጉድለት ሓድነት ንዝተፈጸመ ገይጋታት ዝእረምሉ ባይታ ዘንጽፍን፡ ንሕጂን ንመጻእን ናይ ህዝቢ ኤርትራ ሓድነት ንምርግጽ ኣብ ዝግበሩ ቃልስታት ከምመንጠሪ ዘንገ ኮይኑ ከገልግል ዝኸእል ኣንዳሲ ኣታሓሳስባ ኢዩ። ነዚ ኣታሓሳስባ እዚ ለብስና ኢሎም ናይ ሓድነት ኪዳን ዘቐሙ ሓይልታት፡ ከም ተራ ሰባት ወይ'ውን ከም እኩባት ሰባት ወይ'ውን ከም ተራ ሰልፍታት ዝጥሙኦ ዘይኮነስ እንታይ ዳኣ ከም ናይ ህዝቢ ኤርትራ ተጻራሪ ናይ ሓርነታዊ ቃልሲ ታሪክን ድሕረ-ባይታን ዝውኩሉ ባእታት ኮይኖም፡ ነቲ ዝሓለፈ ናይ ምብትታንን ፋሕን ታሪኽ ጻጽዮም፡ ንህዝቢ ኤርትራ ንሓለፈ ናይ ቃልሲ ታሪኽ ብምቕርብን መጻኢ ሓድነቱ ብምርግጽን፡ ኣብ ኤርትራ ፍጹም ነባሪ ሓድነት፣ ፍትሒ፣ ልዕልና ሕጊ፣ ዲሞክራሲ፣ ሰላምን ዕብዮትን ንኸፈረገጽ ንኸጽዕቱ ኪዳን ዝኣተወ ኢዮም። ስለዝኾነ፡ ስዲህኤ ዝተባህሉን ንምጥርናፍ ዝጸዕት ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ኩላንተንኡ ኣንጻር ምብትታን፣ ምፍንጫልን ምፍንጫላትን ንኸኸውን ዝተፈጥረ ሰልፊ ኢዮውን። እዚ ካኣ ባህግን ድሌትን ናይቶም ዘቐምዎ መሰረታት/ኣባላት ጥራሕ ዘኮነስ፡ እንተላይ ናይ ኩሉ ደላይ ፍትሕን ሓድነትን ዝኾነ ኤርትራዊ ሕብረት-ሰብ ኢዩ።

ኣብዘን ዝሓለፉ 7 ዓመታት (2010-2017)፡ ነዚ ሓሳብ እዚ ኣብ ባይታ ክውን ንምግባር ብዙሓት ጸዕራታትን ቃልስታትን ተኸይዶም ኢዮም። ቅድሚ ኩሉ ነገር፡ ነዚ ሓሳብ እዚ መራሕ ከተግብር ዝኸእል ገፊሕ ገምሪ ዝውን፡ ዓቃል፣ ኣምር ልዕልና-ሕጊ ዝርደኦን ንልዕልና-ሕጊ ተገዛኢ ዝኾነን፡ ብተገዳስነት ዝሰምዕ (listening with intent)፣ ካብ ገይጋታቱ ዝማሃር፣ ክፋት ኣእምሮ (open-mind) ዝውንንን፡ ካብ ኩሉ ንላዕሊ ካኣ፡ ምሉእነት (integrity) ዝውንን ናይ መሪሕነት ትካል የድሊ ነይሩ። ኑብሰሐር ስዩም፡ ነዚ ዓይነት መሪሕነት እዚ ገና ከይሃነጸ ከሎ ኢዩ ኣብዘይ ግዚኡ ጽዮኦ ገጢዖም። መብጽዑ ንምትግባር ዝተገብረ ጸዕርታት ካኣ ከቢድ ብድሆታት ኢዩ ገጢዖም ጸኒሑ - “ብቐዕ ናይ መሪሕነት ትካል” ክህነጽ ኣይተካእለን ጸኒሑ። ስለዝኾነ፡ ከምቲ ብተደጋጋሚ ኣብ ጽሑፋተይ ዝገለጽኩዎ፡ ብስንኪ ዘይቐዋማውን ሕጋውን ኣካዳምባ መሪሕነት ሰልፊ ነበር ዝተፈጥሩ፡ “ቐዋማዊ፣ ፖለቲካውን ምሕደራውን” ቅልውላዎትን ሓርነጽነጻትን፡ ስዲህኤ ብጸቢብ መንቀርቐርን ብከቢድ ፈተናን ክሓልፍ ነይሩዎ። ከምቲ “ቐርብቲ ኣብ ምንታያ ---” ዝባሃል ኮይኑ፡ ከምዝፍለጥ ነዚ ውሽጣዊ ኩነታት ሰልፊ ብኢሂን-ሚሂን ልዝብን ብዘተን ንምፍትሑ፡ መሰረታት ሰልፊ ዘይፈንቀልዎ እምነ እኳ እንተዘይነበረ፡ ላዕለዎይ መሪሕነት ሰልፊ ነበር ጽማም እዝኒ ስለዘሃበም፡ ብቐጻሊ ንነዊሕ ጊዜ ዝተገብሩ ናይ ኣባላት ናይ ሰላም ጸዕርታት ፍረ ክህቡ ኣይካእሉን። ስለዚ፡ እቲ ወርቃዊ ዝኾነ “ናይ ሓድነት ሓሳብ” ከም ወርቂ ብሓዊ ተፈቲኑ፡ ነቲ ተጸባኢታት ክሰግር ነይርዎ። ኣብ መጨረሻ ካኣ፡ ሳላ ዘይተሓለለ ጽንዓትን ቃልስን መሰረታትን ታሕተዎት ኣካላት ሰልፍን ኣታ ሓሳብ - “ስዲህኤ” ድሒና።

ይኹንምበር፡ እቲ ጉዕዞ፡ “ኣብ ጸልማት ብርሃን ክርኢ ዝኸእል ሕልና” ዝሓትት ባዓሂ ቃልሲ ኮይኑ ኢዩ ጸኒሑ። ነቶም ኩሎም ብቐጻሊ ዝግበሩ ዝነበሩ ተጻባኢቲ ናይ ታህዲድ (blackmailing)፣ ጸለመ (maligning)፣ ጠቐነን (denigrating)፣ ምንጻልን (marginalizing)) ጎስጓጎት ተጻዊሩ፡ ኣብ መጨረሻ “ፍትሒ ኣብ ርእሲ ዓመጽ ከምትነግስ” ክርዳእ ዝኸኣለን “ናይ ፍትሒ ሕልና” ዝልበሰን ሓይሊ የድልዮ ነይሩ። ናይ መትከል ጽንዓት፣ ናይ ፍትሒ ሕልና፣ ባህርያዊ ምሉእነትን (Integrity) ኣብ ሎሚ ጽባሕ ዝርኢ ልቦናን የድሊ ነይሩ። ኣብ መወዳእታ ካኣ፡ ነዞም ባህርያት እዚኦታም ዝውንኑን ዝልበሱን፡ ስዲህኤ፡ ከምቲ ልዕል ኢሉ ዝተገልጸ፡ ሕቶ ፍትሒ፣ ሓድነት ህዝቢ፣ ዲሞክራሲን ልዕልና-ሕግን ኣብ ኤርትራ ንምፍታሕ ክቃልሰ ዝተሰርሐ ሰልፊ ምዃኑ ዝተርድኡን መሰረታትን ኣባላት ታሕተዎት ኣካላትን ስዲህኤ እዮም “ሓድነት ስዲህኤ” ዘድሓንዎ።

እቲ ዝተሰንዘረ ሓድነት ናይ ምስባር ወስታ፡ ኣብ ትሕዝቶ፣ ምስልን ተኸእሎን ሰዲህኤ ምንም ዘሕደሮ ጽልዎ የልቦን። ናይ ህግን ተሓኤን ድሕረ-ባይታት ዝነበሮም ሰልፍታት (ሰዲኤን ሰህኤን) ዝሓዘን፡ ንተልእኾታት ሰዲህኤ (ንፍትሒ፣ ልዕላና-ሕጊ፣ ንመሰል ኣባል፣ ንውሽጣዊ ሓድነት ሰልፊ፣ ንምክባር ቅዋም ሰልፊ፣ ወ.ዘ.ተ.) ክቃለሱ ዝጸንሑ መሰረታትን ታሕተዎት ኣካላት ሰልፍን መራሕትን ዝሓቆፈ ኮይኑ፡ ብትሕዝትኡ ይኹን ብምስሉ ነቲ ኣብ 2010 ሰዲህኤ ዝብል ስም ሕጁ ዝተመሰረተ ሰልፊ ዝመሰል ኢዩ ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ንሱውን ኢዩ።

ስለዝኮነ፡ ኢዩ ካኣ "ሓሳብካ ይነብር፡ ናይ ቃልሲ ውርሻኻ ካኣ ንዘንተ-ዕለት ይቕጽል! ናይ ዘልዓለም ዕርፍቲ ርኽብ" ንብሎ ንነብሰሐር ሰዩም ዑ/ሚካኤል።